

Voyaga yetmagan yoshlarning huquq va erkinliklari.

Andijon qishloq xo'jaligi va agrotexnologiyalar instuti agrobiznes va raqamli iqtisodiyat fakulteti yurisprudensiya ta'lim yo'nalishi

Qo'chqarov Anvarjon Vakiljon og'li.

Anvarjonqochqorov59@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada voyaga yetmagan yoshlarning huquq va erkinliklari haqida batafsil ma'lumot beriladi. Bolalarning tenglik, rivojlanish, himoya va iqtisodiy huquqlari hamda erkinliklari xalqaro va milliy qonunchilik asosida ko'rib chiqilgan. Shuningdek, jamiyat, davlat va oila tomonidan voyaga yetmaganlarning huquqlarini himoya qilishning ahamiyati va ularga ta'sir etuvchi omillar tahlil qilingan. Maqola yosh avlod huquqlarini ta'minlashda davlatning, jamiyatning va oilaning roli haqida keng tushuncha beradi.

Kalit so'zlar: Voyaga yetmaganlar, bolalar huquqlari, erkinliklar, BMT Konvensiyasi, davlat himoyasi, oila, jamiyat, huquqiy muhofaza, ijtimoiy huquqlar, tenglik

В данной статье подробно рассматриваются права и свободы несовершеннолетних. Освещены вопросы равенства, развития, защиты и экономических прав и свобод детей на основе международного и национального законодательства. Также проанализированы важность защиты прав несовершеннолетних со стороны общества, государства и семьи, а также факторы, влияющие на них. Статья дает обширное представление о роли государства, общества и семьи в обеспечении прав молодого поколения.

Ключевые слова: Несовершеннолетние, права детей, свободы, Конвенция ООН, государственная защита, семья, общество, правовая защита, социальные права, равенство.

Annotation: This article provides a detailed overview of the rights and freedoms of minors. It covers issues of equality, development, protection, and economic rights and freedoms of children based on international and national legislation. The importance of protecting minors' rights by society, the state, and the family, as well as factors influencing these rights, are analyzed. The article offers a comprehensive understanding of the role of the state, society, and family in ensuring the rights of the younger generation.

Keywords: Minors, children's rights, freedoms, UN Convention, state protection, family, society, legal protection, social rights, equality

Voyaga yetmagan yoshlarning huquq va erkinliklari masalasi har bir jamiyatning kelajagi va barqarorligi uchun muhim o‘rin tutadi. Yoshlarning hayotga bo‘lgan qiziqishini, ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish hamda ularga adolatli sharoit yaratish butun insoniyat uchun muhim masalalardan biridir. O‘zining yoshligidan yetuk shaxs sifatida shakllanishi uchun zarur bo‘lgan imkoniyatlarga ega bo‘lish yoshlarning inson sifatida rivojlanishi, huquqiy va axloqiy ko‘nikmalarni shakllantirish uchun ham muhimdir. Bu esa jamiyatga, ta‘lim muassasalariga, davlat tashkilotlariga va otanalarga mas‘uliyat yuklaydi.

Voyaga yetmagan yoshlarning asosiy huquqlarini himoya qilish va ularning erkinliklarini ta‘minlash – nafaqat inson huquqlari tamoyillariga, balki kelajak avlodni sog‘lom va ma‘suliyatli shaxs sifatida tarbiyalashga qaratilgan ijtimoiy ehtiyojga asoslanadi. Yoshlar bu huquqlarni olish jarayonida davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlanishlari va jamiyatdagi barcha shakldagi zo‘ravonlikdan himoya qilinishlari lozim.

Huquq va Erkinliklar: Yoshlarning Shaxsiy Rivojlanishi Uchun Muhim O‘rin

Voyaga yetmagan yoshlar, ayniqsa, o‘zlarining ruhiy va jismoniy rivojlanishlari uchun qo‘llab-quvvatlanishga muhtoj bo‘ladi. Ular quyidagi asosiy huquqlarga ega:

Yoshlarning ta‘lim olish huquqi, ularning aqliy va ma‘naviy rivojlanishida katta ahamiyatga ega. Bilimli bo‘lish va o‘z qobiliyatlarini rivojlantirishga imkon yaratish yoshlarning huquqlari orasida eng asosiylaridan biri hisoblanadi. Bu huquq ularning shaxs sifatida shakllanishi, jamiyatga foyda keltiruvchi fuqarolar sifatida o‘zlarini namoyon etishlari uchun muhimdir. Ta‘lim olish orqali yoshlar faqat bilim emas, balki hayotda mustaqil qarorlar qabul qilish ko‘nikmalarini ham o‘zlashtiradi.

Salomatlik voyaga yetmagan yoshlarning hayotida eng muhim jihatlardan biri sanaladi. Yoshlar sog‘lom bo‘lish huquqiga ega bo‘lib, bu esa to‘g‘ri ovqatlanish, jismoniy faoliyat bilan shug‘ullanish, o‘z vaqtida tibbiy yordam olishni ham qamrab oladi. Shuningdek, ular tibbiy ko‘riklardan o‘tishi, immunitetini mustahkamlash uchun zarur choralarga ega bo‘lishi zarur. Bu huquq bolalar uchun zarur xavfsiz hayot sharoitini ta‘minlashda katta o‘rin tutadi.

Xavfsizlik voyaga yetmaganlarning barcha huquqlarining asosi sanaladi. Bolalar va o‘smirlar hech qanday tahdid yoki zo‘ravonlikdan holi holda yashashi kerak. Har qanday kamsitish yoki zulmdan himoya qilish ular uchun zarurdir. Xavfsiz muhitda o‘tib-ulg‘ayish imkoniyati ularning hayotdagi muvaffaqiyatlari va ruhiy barqarorligi uchun muhim o‘rin tutadi. Zo‘ravonlik yoki tahdid yoshlarning ruhiyatiga salbiy ta‘sir ko‘rsatib, kelajakda ijtimoiy muhitga moslashish qobiliyatini kamaytiradi.

Dam olish va o'yin huquqi

O'yin va dam olish yoshlar uchun ruhiy ozuqa va ijodiy rivojlanishning asosiy manbalaridan biridir. Dam olish, sayr qilish, o'yin o'ynash kabi faoliyatlar ularning ruhiyatiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Yoshlar o'yin orqali yangi bilimlar olish, do'stlar orttirish, jamoaviy ishlarda ishtirok etish kabi ko'nikmalarni o'zlashtiradi. Shu sababli, bolalarga o'yin va dam olish uchun sharoit yaratib berish ularning huquqlarini ta'minlashning muhim qismidir.

Himoya Mexanizmlari va Qo'llab-quvvatlash

Voyaga yetmagan yoshlarning huquq va erkinliklarini ta'minlash davlat va jamiyatning asosiy vazifalaridan biri sanaladi. Shu bois, yoshlar huquqlarini himoya qilish bo'yicha bir qator tashkilotlar va mexanizmlar mavjud bo'lib, ular quyidagi yo'nalishlarda faoliyat olib boradi:

Ota-onalar bolalarning eng yaqin himoyachilari hisoblanadi. Ota-onalar o'z farzandlarining huquqlarini himoya qilish, ularga zaruriy imkoniyatlarni yaratib berish va to'g'ri tarbiya berish uchun mas'uldir. Farzandlarning nafaqat moddiy, balki ruhiy va ma'naviy ehtiyojlarini ham qondirish muhim sanaladi.

Oila ichida mehribonlik, o'zaro hurmat, e'tibor va muloqotga asoslangan munosabatlar voyaga yetmagan yoshlarning o'z huquqlarini to'g'ri tushunish va himoya qilishiga yordam beradi.

Maktablar yoshlarning huquqiy bilimlarini oshirish, huquq va majburiyatlarini to'g'ri tushunishiga yordam beradi. Bu jarayonda pedagoglar o'quvchilarga huquqiy madaniyatni singdirib, ularni ijtimoiy faoliyatga tayyorlaydi. Shuningdek, o'quvchilar o'z huquqlarini bilib olishlari va ularni amaliyotda qo'llash bo'yicha o'quv dasturlari orqali tajriba orttiradilar.

Davlat tashkilotlari voyaga yetmagan yoshlarning huquqlarini muhofaza qilish, ularning ehtiyojlarini qondirish va huquqiy yordam berish mas'uliyatini o'z zimmasiga oladi. Bunday tashkilotlar davlatning huquqiy kafolatlarini ta'minlab, yoshlarning salomatligi, ta'lim olish va xavfsizligi kabi asosiy huquqlarni himoya qilish bo'yicha chora-tadbirlarni amalga oshiradi.

Nodavlat tashkilotlar va jamoat uyushmalari yoshlarning huquq va erkinliklarini himoya qilishda muhim o'rin tutadi. Ular turli loyiha va tadbirlar orqali yoshlarning huquqiy savodxonligini oshirishga ko'maklashadi, ularni jamiyatdagi faol fuqarolar sifatida shakllantirishda ko'mak beradi. Jamiyat ham yoshlarning huquqlarini himoya qilishga ijobiy ta'sir ko'rsatishi kerak, ayniqsa,

zoʻravonlik, qashshoqlik yoki oʻqimishlilik darajasidan kelib chiqib kamsitish kabi holatlarga qarshi kurashish masʼuliyatiga ega.

Voyaga yetmagan yoshlarning oʻz huquqlarini toʻgʻri tushunishlari va himoya qilishlari uchun huquqiy bilimlarga ega boʻlishlari muhimdir. Yoshlarning huquqiy bilimlari ular kelajakda huquq va majburiyatlarini toʻliq bilgan holda masʼuliyatli fuqarolar sifatida shakllanishlariga xizmat qiladi. Shu bois, taʼlim muassasalarida huquqiy madaniyatni rivojlantirish boʻyicha maxsus dasturlar joriy etilishi lozim. Yoshlar huquqiy bilimlarga ega boʻlish orqali oʻz huquqlarini himoya qilish, ijtimoiy munosabatlarda oʻzini toʻgʻri tutish va muammolarni huquqiy yoʻl bilan hal etish imkoniyatiga ega boʻlishadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. BMT Bola huquqlari toʻgʻrisidagi Konvensiya - BMT tomonidan qabul qilingan xalqaro hujjat boʻlib, bolalarning asosiy huquqlarini himoya qilish va ularni rivojlantirishni taʼminlaydi.

2. Oʻzbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi - Voyaga yetmagan yoshlarning huquq va erkinliklarini himoya qilish borasida asosiy qonunchilik manbai.

3. Oʻzbekiston Respublikasi “Taʼlim toʻgʻrisida”gi Qonuni - Taʼlim sohasidagi davlat siyosatining asosiy tamoyillari va yoshlarning taʼlim olish huquqlarini belgilaydi.

4. Oʻzbekiston Respublikasi “Bolalarni himoya qilish” toʻgʻrisidagi Qonuni - Voyaga yetmaganlarni himoya qilishga qaratilgan davlat siyosatini belgilovchi hujjat.

5. A.M. Davlatov, "Bola huquqlari va qonunchilikning oʻrni", 2022-yil. – Ushbu asar bolalar huquqlari va ularning qonunchilikdagi oʻrni haqida umumiy maʼlumot beradi.

